

Delirium

Neuro-kursus

Jacob Mesot Liljehult
Klinisk sygeplejespecialist
cand.scient.san, PhD

Hvad er delirium?

Definition

”Akut opstået - oftest fluktuerende - bevidsthedsplumring ledsaget af forstyrrelser i døgnrytme og psykomotorik med baggrund i somatisk sygdom eller medicinpåvirkning.”

Kernesymptomer

Svært ved at regulere
fokuseret opmærksomhed

Motorisk hypo- eller hyperaktiv
(kan godt skifte mellem de to)

Forstyrret tænkning

Forstyrret søvn

Akut og fluktuerende forløb

Patienternes oplevelse af delir

En stor del af patienterne kan huske brudstykker af oplevelsen efterfølgende

- Forvirring – Forstår ikke hvad der foregår
- Visuelle og auditive hallucinationer
- Voldsomme følelser – Frygt, panik, vrede, paranoia
- Vågenhed og drømme flyder sammen
- Tid og sted flyder sammen
- Trang til at flygte og slippe ud af situationen

Risikofaktorer

Høj alder

Cerebrale sygdomme/
kognitiv svækkelse

Overforbrug/misbrug af
alkohol og/eller stoffer

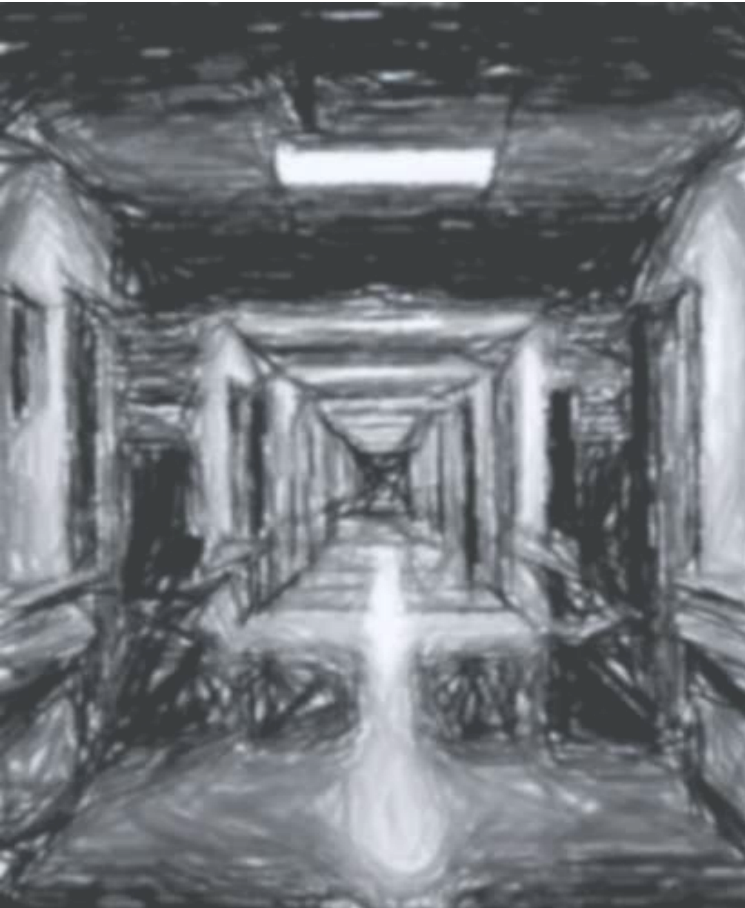
Lavt funktionsniveau

Sansesvækkelse

Svækket almentilstand/
skrøbelighed

Udløsende faktorer (Ofte mere end én årsag)

Alle akutte sygdomstilstande både i og uden for hjernen

Neurologiske sygdomme, infektioner,
anæmi, metaboliske forstyrrelser, hypoksi
etc.

Postoperative tilstande

Risiko stiger ved dyb og langvarig anæstesi

Medicin

Morfika, emperal, antihistaminer,
benzodiazepiner, parkinsonmidler,
neuroleptika

Udredning

Anamnese

(tidligere sygdom, tidligere delir)

Medicin

*(særligt medicin med
antikolinerg effekt)*

Kliniske tegn på akut sygdom

*(EWS, neurologiske udfald, tegn på
infektion)*

Parakliniske undersøgelser

(Blodprøver, rtg, CT)

Screening for delir

Fire kendetegn	Short CAM	B-CAM
Akut indsættende / fluktuerende	1) Akut ændring, 2) Svingende mental status, 3) Ingen af øvrige	1) Akut ændring, 2) Svingende mental status, 3) Ingen af øvrige
Uopmærksomhed	Ja/Nej	Bed patienten om at nævne årets måneder bagfra fra december til juli (Positiv ved to eller flere fejl)
Uorganiseret tænkning	Ja/Nej	Fejl i fire kontrolspørgsmål eller en kommando
Ændret bevidsthedsniveau	Vågen, Agiteret, Døsig, Stupor, Coma	RASS-score: Voldelig, Stærkt agiteret, Oprevet, Rastløs, Vågen og rolig, Døsig, Sløv, Respons på verbal, Respons på fysisk stimuli, Ukontaktbar

Kan en sten flyde på vandet?

Er der fisk i havet?

Vejer et kilo mere end to kilo?

Kan man bruge en hammer til at slå søm i med?

Hold to fingre op foran patienten og sig; "Hold så mange fingre op".

Short CAM / B-CAM

Akut ændring
OG/ELLER
Fluktuerende forløb

OG

Uopmærksom

OG ENTEN

Uorganiseret
tænkning

ELLER

Ændret
bevidsthed

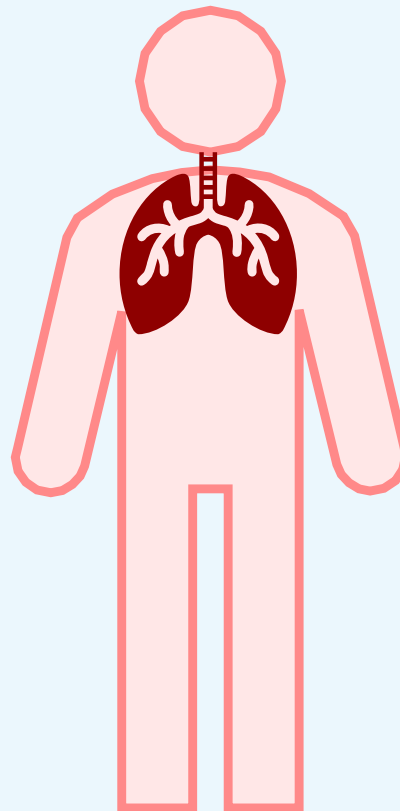
Behandling af delir

EWS +
ABCDE optimering

Ernæring, væske
og udskillelser

Ro, søvn og stabil
døgnrytme

Sansedefekter

Kognitiv
stimulering

Reorientering

Patientens
sikkerhed og
værdighed

Pleje og behandling

Basale behov

ABCDE-optimering

Sørg for at vital parametrene er stabile

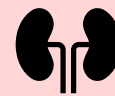
Iltning

Kredsløb

Feber

Metaboliske
forstyrrelser

Pleje og behandling

Basale behov

Sikre ernæring, væske og udskillelser

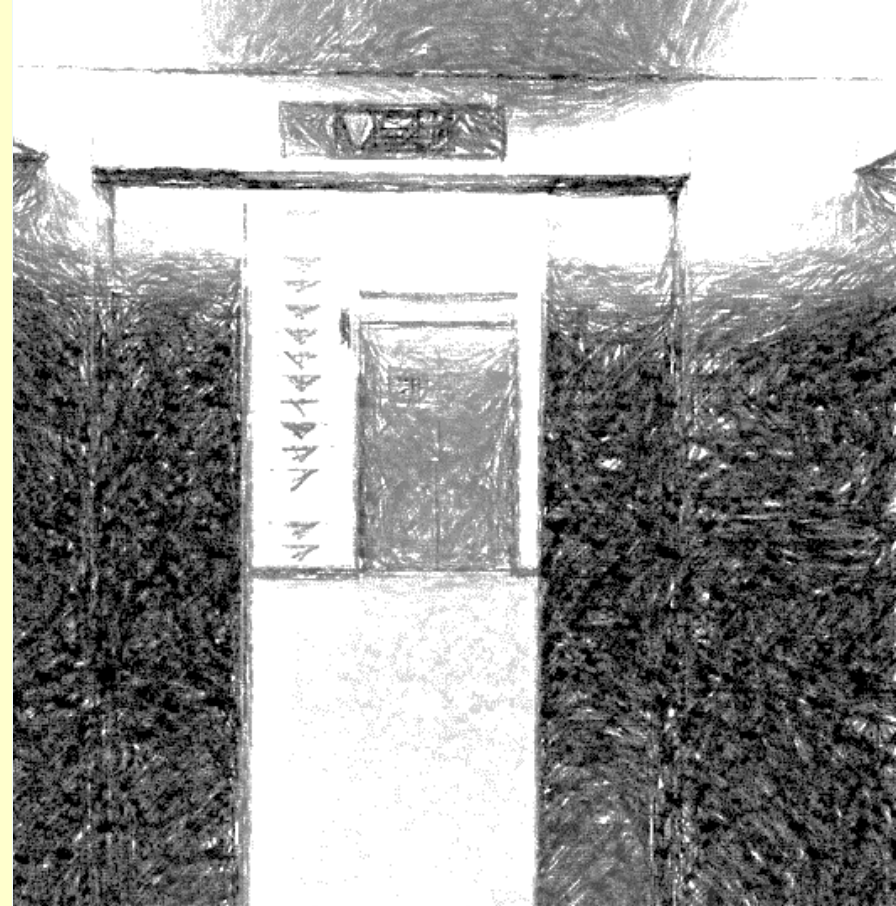
Sørg for at patienten er
hydreret

Sørg for *ernæring*
(evt. stabilt blodsukker)

Overvej om patienten er
obstiperet eller har
urinretension

Pleje og behandling

Ro og søvn

Sørg for ro (Skærmning)

- Begræns stimuli og forstyrrelser

Sørg for god søvn

- Undgå unødigt vækning
- Søvn registrering (*skaber overblik over søvnen*)
- Hvis patienten ikke sover skal der laves en søvnplan
- Overvej fast Serenase til natten
(Ikke benzodiazepiner!)

Pleje og behandling

Orientering

Obs. sansedefekter (høreapp./briller)

- Bruger patienten brikker eller høreapparat (husk batteri)

Sørg for kognitiv stimulering

- Kognitive indtryk kan give struktur af tænkningen
- Skal balanceres med behovet for hvile

Re-orientering og velkendte ting på stuen

- Hjælp patienten med at holde sig orienteret
- Ur, kalender, tale med patienten om hvad der foregår

Farmakologisk behandling

Medicinsanering – *pauser unødvendig medicin*

- 1. valg: **Serenase** (*enten fast til natten eller PN*)
 - Forsigtighed ved arytmi (Forlænget QT), hjertesvigt, Lewy Body Demens og Parkinson
 - Der skal være taget et EKG inden
- Alternativt: **Zyprexa** eller **Phenergan**
 - Phenergan kan med fordel kombineres med Serenase

Benzodiazepiner bør ikke bruges ved delir

Information og inddragelse af pårørende

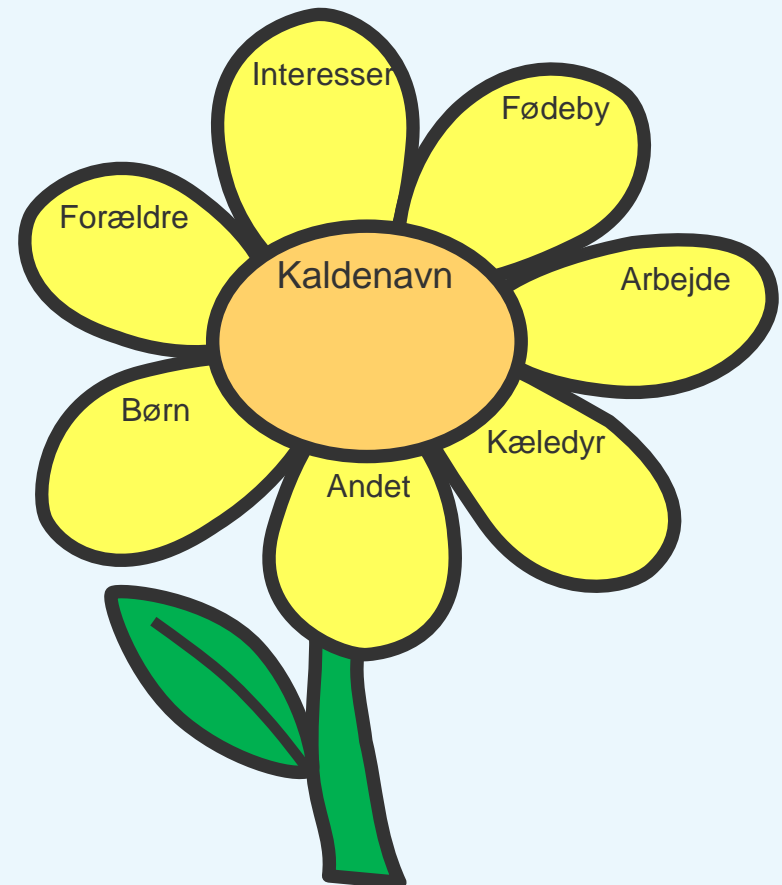
Brug de pårørende til at få information om patienten

Vaner, præferencer, hobbyer, interesser

Delir-blomst

Patientens egne ting kan skabe tryghed

Informer pårørende om hvad delirium er og om at det er forbigående

Patientens sikkerhed

Hvordan sikre vi at patienten ikke
kommer til skade?

Fald, seponering, dysfagi

Hvad kan vi gøre for at sikre
patientens værdighed?

Rammer, skærmning, blufærdighed

Når patienten går fra afdelingen?

Sikring af de andre patienter

Hvorfor opstår vold i en afdeling?

Hvornår opstår vold oftest

Patient-faktorer

Delir

Psykose

Misbrug

Medicin

Stress

Omgivelses-faktorer

Støj og rod i omgivelserne

For lidt plads

Mangel på privatliv

Ufleksible regler

Personale-faktorer

Stort arbejdspress

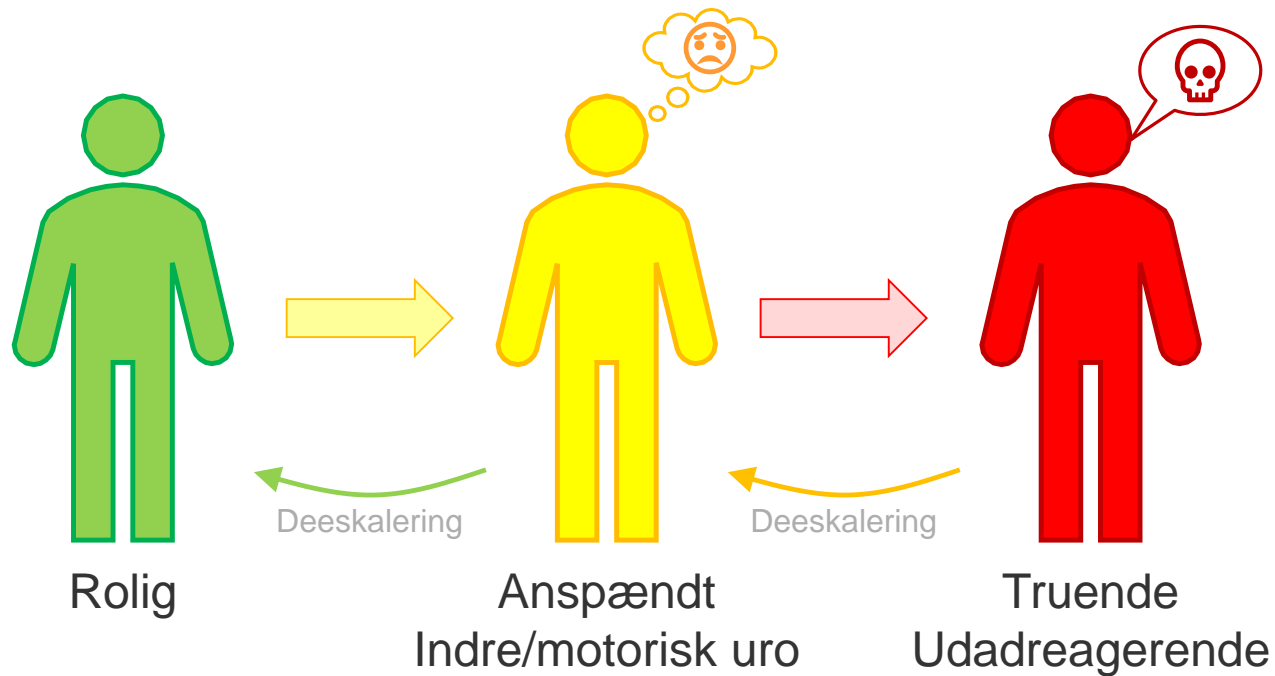
Lavt niveau af kompetencer og erfaring

Mangel på kontinuitet

Stress, udbrændthed, konflikter i personalegruppen

Eskalering

Vold opstår sjældent ud af det blå

Forebyggende tiltag

Vær opmærksom på ændringer i
adfærd og søvn mønster

Deeskalerende kommunikation

Hav mulighed for at
kalde på hjælp

Det skal være muligt at komme
væk fra situationen

Fjern farlige genstande

Deeskalerende kommunikation

Selvkontrol

Respekt og empati

Begræns, afklar og løs

Det er vigtigere at få skabt ro,
end at få ret

Selvkontrol

Bring dig selv i ro

Vær opmærksom på dine egne reaktioner

Bevæg dig langsomt og roligt

Tal roligt og tydeligt – giv enkle og entydige
beskeder

Vær åben og imødekommende i dit kropssprog

Undgå at lade dig rive med

Ignorer fornærmelser og beskyldninger

Fasthold professionalism

Fagpersonen har ansvaret for
at forblive professionel

Personalet skal opretholde en professionel og rolig adfærd – selv under stressende situationer.

Dette kan

- hjælpe med at berolige patienten
- signalere til andre på afdelingen, at situationen er under kontrol

Negative tanker og følelser er naturlige

Det er naturligt at reagere kropsligt og følelsesmæssigt

Det er naturligt at blive frustreret og føle sig uretfærdigt behandlet

Det er naturligt at få kritiske, fordømmende, moraliserende, hævngherrige tanker og følelser

Vores opgave som professionelle er at rumme de følelser indtil der er kommet ro på situationen

Respekt og empati

Anerkend patienten som et ligeværdigt menneske

Tiltal patienten med navn

Giv dig tid til at lytte, afklare og tjekke forståelse

Giv patienten mulighed for at slippe ud af situationen – uden at han eller hun taber ansigt

Tag patienten alvorligt, vær oprigtig og brug din faglighed

Begræns

Skærm patienten

- *Flyt jer væk fra andre*
- *Få patienten ind på stuen*
- *Få patienten til at sætte sig*

Sørg for at der er kollegaer som hjælp,
støtte eller backup hvis situationen
alligevel eskalerer

Hold passende fysisk afstand

Afklar

Spørg hvad der sker

Brug åbne spørgsmål

Afklar forvirring

Orienter patienten i tid, sted og
egne data

Fortæl hvem du er og mind
patienten om jeres relation

Tilbyd hjælp

Løs

Spørg åbent til
patientens ønsker

Forsøg at finde en
fælles løsning

Begrund og forklar
dine handlinger

Vær fleksibel og gå på
kompromis

Undskyld fejl og
misforståelser

Undgå at
kommandere og at
optræde autoritær

Undgå magtkampe

Når patienten bliver aggressiv

Hvad gør vi i selve situationen

Forsøg at deeskalere situationen

Kald på hjælp

Bring alle i sikkerhed og skærm
patienten

Fjern farlige genstande

Kontakt vagthavende læge

Skab overblik og ro

Tilkald politiet (Ring 1-1-2 / 0-1-1-2)

Tilkald hjælp

Hvis situationen gør dig
utryg kan det hjælpe at
være flere til stede

For mange mennesker
kan skabe mere uro

Rolle fordelingen skal
være klar

**Hvordan kan du
tilkalde hjælp?**

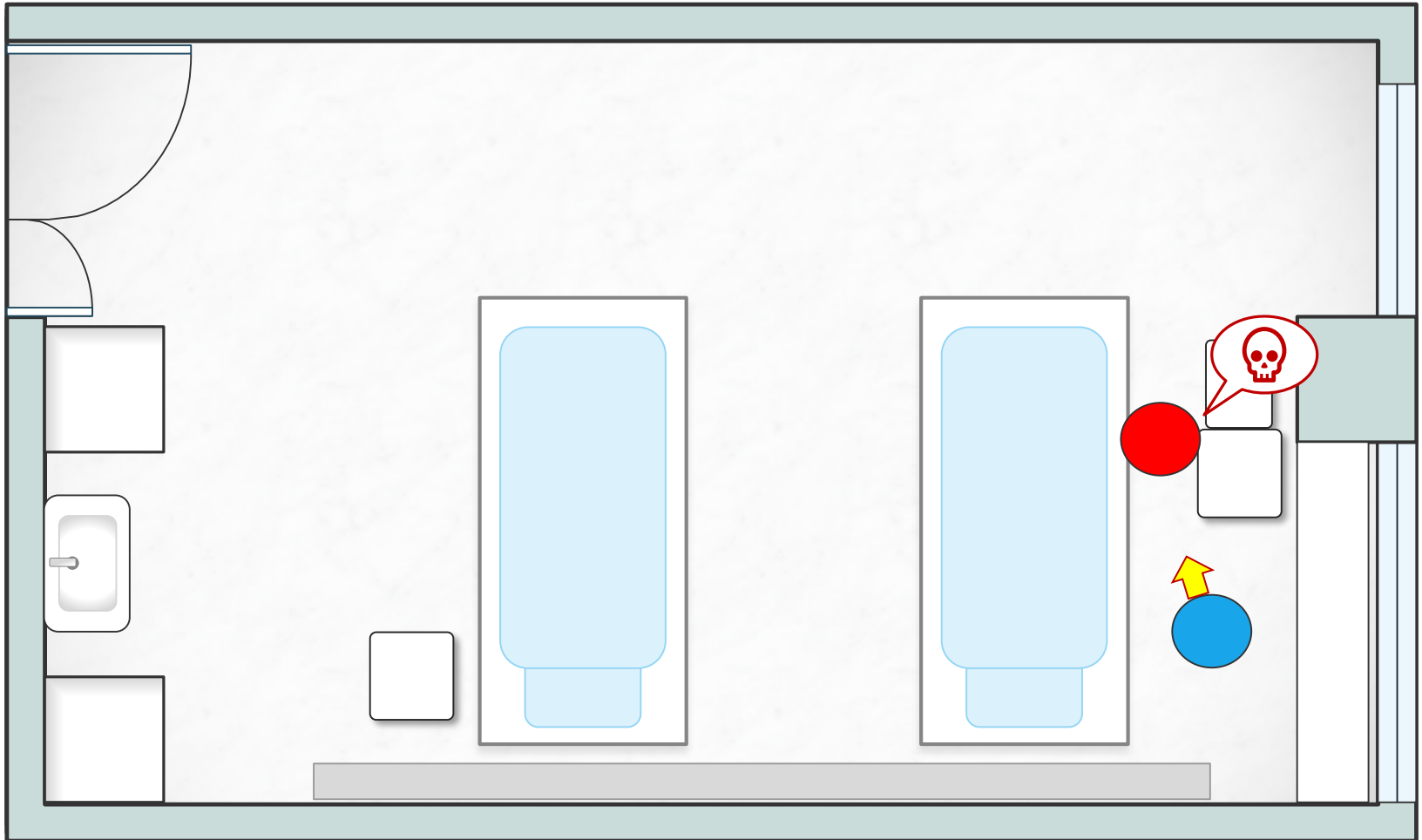
Overfaldsalarm

Nødkald

Råb på kollegaer

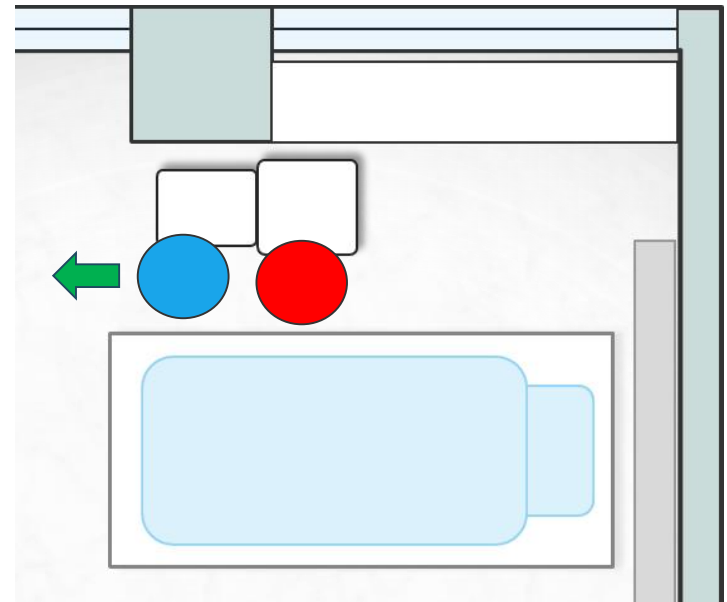
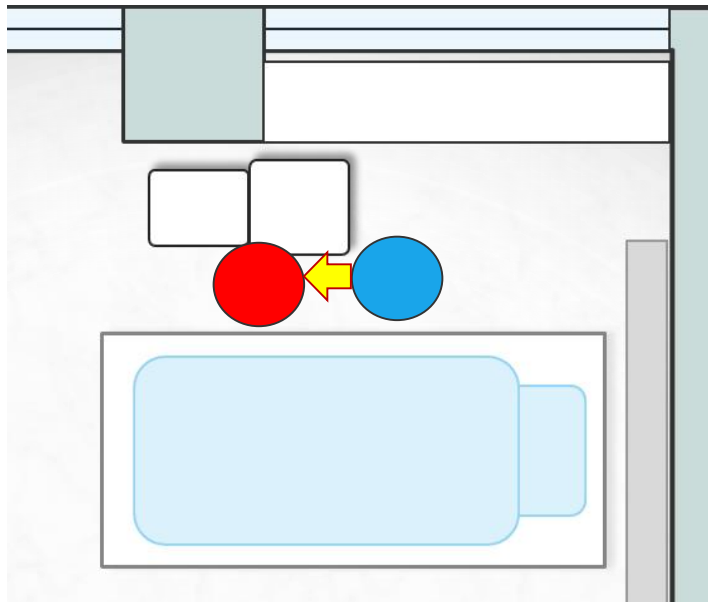
Telefon

Mulighed for at komme væk

Overvej hvor du placerer dig – Kan du komme væk?

Hvad gør vi efter hændelsen

Tag hånd om hinanden

- Sørg for at alle involverede har det godt
- OBS! Hændelsen kan også have været voldsom for andre, fx medpatienter, pårørende, servicepersonale

Orienter ledelsen

- Informer ledelsen om hvad der er sket og hvem der har været involveret i hændelsen
- Vold skal altid indrapporteres

Defusing

Kort semi-struktureret opsamling umiddelbart efter hændelsen

- Introduktion: Information om ramme og formål
- Fælles gennemgang af forløbet og introduktion til muligheder for hjælp
- Information om normale reaktion, godt råd til krisehåndtering, samt evt. aftaler om opfølgning

Mødet sættes ofte til 30 minutter og faciliteres af en leder

Hvem kan jeg snakke med?

Kollegaer

Nærmeste leder

Arbejdsmiljø
repræsentant

Offerrådgivningen

Anonym rådgivning
offerraadgivning.dk

Slides

Scan mig

Referencer

- Region Hovedstaden. Organisk delirium/akut konfusion hos indlagte patienter. VIP 2023, hentet fra: <https://vip.regionh.dk/VIP/Admin/GUI.nsf/Desktop.html?open&openlink=https://vip.regionh.dk/VIP/Slutbruger/Portal.nsf/Main.html?open&unid=XDFB9435DEF03787BC125842B003644D9&dbpath=/VIP/Redaktoer/RH.nsf/&windowwidth=1100&windowheight=600&windowtitle=S%F8g>
- Burton JK, Craig L, Yong SQ, Siddiqi N, Teale EA, Woodhouse R, Barugh AJ, Shepherd AM, Brunton A, Freeman SC, Sutton AJ, Quinn TJ. Non-pharmacological interventions for preventing delirium in hospitalised non-ICU patients. Cochrane Database Syst Rev. 2021 Nov 26;11(11):CD013307.
- Fuller V. Delirium recall - an integrative review. J Clin Nurs. 2016 Jun;25(11-12):1515-27. doi: 10.1111/jocn.13155. Epub 2016 Mar 9. PMID: 26961219.
- Weissenberger-Leduc, M., Maier, N., & Iglseder, B. What do geriatric patients experience during an episode of delirium in acute care hospitals?: A qualitative study. Zeitschrift Für Gerontologie Und Geriatrie 2019, 52(6), 557–562.
- National Institute for Health and Care Excellence (NICE). Delirium: prevention, diagnosis and management in hospital and long-term care. Clinical guideline [CG103]. NICE 2010, 2023.